

ΕΧΟΜΕ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ :

Είς τὸ περασμένον ἄρθρον μας ἐξετάσαμε μὲ λίγα λόγια τί εἶνε βιοτεχνία σχετικὰ μὲ τὸν ἄνθρωπο καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, εἶδαμε πῶς βιοτεχνία εἶνε κάθε τέχνη ποῦ συνδέεται ἀναπόσπαστα μὲ τὸ βίον τοῦ ἀνθρώπου χρήσιμη καὶ ὠραία ἀναλόγως μὲ τῆς ιδέας καὶ τὰ αἰσθήματα ποῦ ἔχει γιὰ τὸν ἴδιον ἑαυτό του. Ἀπὸ κεῖ βλέπει κανεὶς χωρὶς νὰ ἔχη ἀνάγκη νὰ ρωτήσῃ σὲ τί βαθμὸ πολιτισμοῦ ἔφθασε ἓνας λαός, ἂν εἶνε εὐγενὴς ἀληθινὰ ἢ ἔχει ἀπάνω του ὅλη ἐκείνη τὴν ψευτικὴ εὐγένεια ποῦ ἀπαντᾷ σήμερα σ' ὅλα τὰ σπήτια ποῦ θέλουν νὰ μιμηθοῦν ἄσκοπα, ἀκαλαίσθητα καὶ ἀχαρακτήριστα τὴν εὐρωπαϊκὴ τέχνη τῆς μόδας. Τώρα θὰ προσπαθῶμε νὰ δώσωμε μιὰ γενικὴ εἰκόνα τῆς καταστάσεως τῶν τεχνῶν στὴν Ἑλλάδα καὶ θ' ἀποδείξωμε πόσο σφαλερὴ καὶ ἐπιζήμιος εἶνε ἡ ξενομανία ἡ ὁποία ἀπορροφᾷ τὸ χρῆμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ σημερινοῦ Ἑλληνοῦ.

Ἡ Ἑλληνικὴ παράδοσις μετὰ τὴν ἄλωσι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄρχισε λίγο κατ' ὀλίγον νὰ ἐργάζεται μέσα στὸ νοικοκυρεμένο σπήτι τοῦ δημογέροντα καὶ βλέπει κανεὶς σὲ διάστημα τετρακοσίων ἐτῶν σκλαβιάς τὸ μοναδικὸ παράδειγμα τῆς ἀντοχῆς τοῦ ἑλληνισμοῦ μὲ τὴν καθαυτὸ βυζαντινὴ τέχνη ποῦ διατηρήθηκε εἴσαμε τὴν ἀπελευθέρωσί μας καὶ ὡς σήμερα ἀκόμη διατηρεῖται σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα ποῦ δὲν ἐμπῆκε ὁ δῆθεν εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς γιὰ νὰ καταστρέψῃ τὸ τελευταῖο σημάδι ποῦ μᾶς ἔμεινε ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους.

Δὲν εἶνε δύσκολο μάλιστα νὰ καταλάβῃ κανεὶς πῶς ἡ τέχνη ἑνὸς λαοῦ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ τὰ γράμματα ἀπὸ τὸ ἄλλο εἶνε τὰ δύο γερὰ θεμέλια ποῦ στηρίζεται τὸ ἔθνικὸ οἰκοδόμημα, κινένας λαός δὲν μπορεῖ νὰ πῆ πῶς ὑπάρχει καὶ εἶνε κοσμοπολιτισμένος ἂν δὲν μᾶς τὸ δείξῃ μὲ τῆς τέχναις του καὶ μὲ τὰ γράμματα του. Ἄν ξέρομε σήμερα πῶς οἱ Ἄγγλοι εἶναι ἓνας πλούσιος καὶ εὐγενὴς λαός μᾶς τὸ δείχνει ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἡ μεγάλη τους βιομηχανία καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο οἱ μεγάλοι τους ποιηταί, γιὰ τὸ λαὸς ποῦ δὲν ξεχωρίζει στὸν χαρακτήρα του ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ θέλει νὰ φαίνεται εἶνε ὅταν νὰ ζητᾷ νὰ γελάσῃ τὸν ἴδιο ἑαυτό του καὶ αὐτὸ ἀπάνω κάτω συμβαίνει σήμερα καὶ μὲ τοὺς ξιπασμένους νεόπλουτους τῆς ρωμησοσύνης. Μαθημένοι νὰ ταξιδεύουν καὶ νὰ βρίσκουν ἔτοιμα ἀπὸ τοὺς ξένους χίλια διὰ χρήσιμα πράγματα στὴ ζωὴ νομίζουν πῶς ἔχουν τὸ δικαίωμα αὐτοὶ ὅταν Ἑλληνες νᾶνταλλάξουν τὸ χρῆμα τους μὲ τὸ ξένο πνεῦμα γιὰ νὰ γίνουν καθὼς νομίζουν κι' αὐτοὶ ἄνθρωποι· ἔτσι ἀγάλια ἀγάλια ξεχνοῦν τὴν καταγωγὴν τους καὶ γίνονται ἓνα εἶδος ἔβρατοι, πκράσιτοι δηλαδὴ τῆς ἀνθρωπότητος· Κανεὶς δὲν δίνει μιὰ πεντάρη γιὰ νὰ ὑποστηρίξῃ ἔθνικὴ βιο-

τεχνία τὴν ὁποῖαν θεωρεῖ πῶς δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ μιὰ οὐτοπίαν ποῦ δὲν ἔχει τὴ δύναμι νὰ τὸν κἀνὴρ ἄνθρωπος κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἀρχίζει ἡ περισυλλογὴ τοῦ νοικοκυριοῦ του. Φτιάχνει ἓνα σαλόνι ἀραβικὸ καὶ ἓνα Λουδοβίκου Ιῆου, ἐπειδὴ ὅμως τὰ πράγματα αὐτὰ τοῦ εἶνε ἄγνωστα στὴν οὐσία καὶ μόνον ἀπὸ τῆς λέξεως τὰ γνωρίζει, καταφευγεὶ στὸν τυχόντα ἀρχιτέκτονα καὶ ἀρχίζει ὁ ψευτισμός, τὸ χρῆμα τρέχει καὶ τὰ χέρια δουλεύουν, ἀλλὰ τὸ μυαλὸ ἐσταμάτησε καὶ ἔτσι γεννήθηκε τὸ νεώτερο ἑλληνικὸ σπῆτι!

Αὐτὸ ὅμως εἶνε συνέπεια καὶ μιᾶς ἄλλης καταστάσεως ποῦ ὅσο καὶ ἂν προσπαθοῦν νὰ τὴν κρύβουν μὲ τὴν πλάνη μερικῶν αὐτοπροαιρέτων σχολῶν, μιᾶς παρουσιάζεται ὀλοφάνερη μὲ τὰ διάφορα ἔργα τῆς τέχνης ποῦ παρκάγει ὁ τόπος.

Σήμερα, ἐποχὴ βιομηχανίας, πλοῦτου, κοσμοπολιτισμοῦ ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην χιλίων πραγμάτων τὰ ὁποῖα ὅσο καὶ νὰ εἶνε φιλόσοφος κυνικός θεωρεῖ ἀπαραίτητα στὴν καθημερινὴ του ζωὴ, τὰ προοδευμένα ἔθνη ἀπὸ τὴν ἀνάγκην αὐτὴ τῆς ζωῆς ἐφρόντισαν νὰ ἔχουν *Τεχνικὰς σχολὰς* εἰς τὰς ὁποίας κάθε τεχνίτης ἐφοδιάζεται μὲ τὰ στοιχεῖα ἐκείνα ποῦ τοῦ εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ νὰ δημιουργήσῃ τὸ σύστημα τῆς ἐθνικῆς του ἐργασίας. Ἐδῶ στὸ παρχῆζο αὐτὸ ἔθνος τῆς κουτοπονηρίας ποῦ βρίσκουν ἄτυλον ὄλων τῶν εἰδῶν οἱ μεγαλομανεῖς, ἐφρόντισαν μὲ κάθε ἐπιμέλειαν νὰ κερφωθοῦν καὶ νὰ ἐξερτηθοῦν ὅπως φωνάζονται ἀπὸ τὰ κλασσικὰ γράμματα καὶ ἀντὶς νὰ κυττάξουν πρῶτα, ἔπειτα ἀπὸ τετρακόσια χρόνια σκλαβιά νὰ συμμαζέψουν τὸ ριμυγμένον σπῆτι τους. ἔκτισαν μιὰ Ἀκαδημία ἢ ὁποῖα μὲ τὸ ἄδειον ἐσωτερικὸ τῆς εἶνε τὸ σύμβολον τῆς ἀπομαρνήσεως τῶν διαφόρων μεγαλομανῶν Ἑλλήνων. Ἐτσι ὁ τεχνίτης ἐνῶ σ' ὄλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου ἔχει μιὰ ἐξαιρετικὴ θέσι καὶ ἐκτίμησι στὴν κοινωνίαν, ἐδῶ δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ ἓνας εἰλωτας ποῦ δουλεύει μὲ τὰ γόδατα καὶ μὲ τὴν διάθεσι κάθε μικροῦ ξυπνοῦ ἐργολάβου. Δὲν ἐγεννήθηκε ἀκόμη μέσα μας ἡ ἀνάγκη νὰ ξετινάξωμε ἀπὸ ἴ πάνω μας τὴν δουλικὴ αὐτὴ καταφρόνησι καὶ βλέπομε μέσα στὴν Ἀθήναν νὰ βασιλεύῃ ἡ μικροπονηριὰ τῆς τέχνης καὶ νὰ ξεπετιοῦνται καθημερινῶς σὰν μανιτάρια τεχνίταις οἱ ὁποῖοι ἀφοῦ δὲν ἐφρόντισαν νὰ μάθουν ποτέ τους τίποτα, γελοῦν μὲ τοῦ ἀνίδεου κόσμου τὴν ἀμάθεια. Κάθε σπῆτι, κάθε γωνιὰ ἑλληνικὴ, κρύβει καὶ ἀπὸ ἓνα τέτοιο ἀτταβιστικὸ ἔγκλημα πρὸς τὸ ἔθνος. Πῶς ἄλλοιῶς θέλετε νὰ δεῖξωμε πῶς εἴμαστε ἔθνος καταπτώσεως, ἀφοῦ καμμιά ἀνάγκη καὶ ὑποχρέωσι δὲν αἰσθανόμεθα γιὰ τὴν ἐθνικὴ ἀναστήλωσι τῆς τωρινῆς μας ζωῆς. Νομίζομε μὲ τὸ νὰ ἔγωμε συντεχνίας καὶ Συλλόγους καὶ κάποια νυχτερινὴ βιοτεχνικὴ σχολὴ πῶς εἶνε ἱκανὰ γιὰ νὰ κινήτουν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ν' ἀναπτύξουν Ἑθνικὴ βιοτεχνία; Ἦνε γνωστὴ ἡ μέθοδος τῶν ἑλληνικῶν συλλόγων ποῦ πετσοκόβονται γιὰ τὴν ἀνάδειξι προέδρων καὶ λοιπῶν τίτλων ματαιότητος διὰ τῶν ὁποίων ἐπὶ ἐξήντα τῶρα ἔτη ἀπορροφᾶται τὸ δυστυχισμένον ρημαίκο γιὰ ν' ἀναδείξῃ τὴν ματαιοσχελίωσιν αὐτοῦς ἐγώιττες καὶ νὰ καταστρέψῃ

ὅτι ἱερὸν κρίθει ἡ εὐγενὴς φυλή μας ἢ ἡ ὁποία ἐμαρτύρησε πολλαίς φορές ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν της ἀλλὰ ὄχι καὶ λίγες ἀπὸ τῶν χυδαίους αὐτοῦς πατριώτας τῶν περιστάσεων. Τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα ἀπάνω κάτω βλέπουμε καὶ στὴν εὐγενῆ προσπάθεια τοῦ ἔχει ἡ νυκτερινὴ βιοτεχνικὴ σχολὴ γιὰ τὴν μορφώση *ἐθνικῆ βιοτεχνία*. Τὰ μέσα τὰ ὁποῖα μεταχειρίζεται ἀποδεικνύουν πῶς ἀδίκῃ ὄλῃ ἐκεῖ μέσα χάνουν τὸν καιρὸ τους· μαθαίνουν λόγου χάριν κουτσὰ στραβά μιά χειροτεχνικὴ βιοτεχνίσι μόνον καὶ μόνον γιὰ τὴν ξέρουν νὰ νοθεύουν ὅλους τοὺς ρυθμούς χωρὶς νὰ γνωρίζουν ποῖος ὁ σκοπὸς καὶ ποῖα τὰ μέσα τοῦ σήμερα χρειάζομεθα. Τὸ πρᾶγμα εἶνε τόσο ἀπλό ὥστε νὰ μὴ θέλει ἐπεξηγήσεις, ὁ σκοπὸς εἶνε σαφής, ἓνα ἔθνος ὅπως εἶνε τὸ δικό μας, ἀφοῦ ἔχει δική του ἱστορία ἀναγκαστικὰ πρέπει νὰ ἔχη καὶ δική του τέχνη, ποῖα εἶνε τώρα αὐτὴ ἡ τέχνη τοῦ ἔτσι ἐπιπόλαια σήμερα ἄρχισε νὰ γίνεται τῆς μόδας στὰ ἑλληνικὰ σπήτια, θὰ προσπαθήσωμε νὰ δώσωμε ἓνα γενικὸ χαρακτηρισμό.

"Ἄν κυττάξῃ κανεὶς προσεκτικὰ γύρω στὸ σπήτι του καὶ θελήσῃ νὰ μελετήσῃ μὲ κάποια ἐλεύθερη συνείδησι τὰ πράγματα τοῦ βλέπει θὰ πεισθῇ πῶς ὅλα ἀκόμη καὶ ἐκεῖνα τοῦ εἶνε φτιαγμένα ἀπὸ ἑλληνικὰ χέρια, δὲν ἔχουν καμμία σχέσι μὲ τὸ ἔθνος μας, πολλές μάλιστα φορές εἶνε καὶ τόσο δυσκολομεταχειρίσιμα τοῦ εἶνε ἀδύνατον νὰ τὰ συμβιάσῃ κανεὶς μὲ τὸ κλίμα μας τοῦ εἶνε γεμάτον φῶς καὶ νὰ μείνῃ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν δύσκολη ἀρμονία τοῦ ζήτηξ ἢ ἑλληνικῆ μας ψυχῆ καὶ ὁ ρυθμὸς τῆς καλῆς παραδόσεως.

Ποτὲ ἡ τέχνη δὲν φτάνει σ' ἓνα σημεῖον ν' ἀντιπροσωπεύῃ τὴν ἐθνικὴ συνείδησι ἂν δὲν εὕρῃ τὰ οὐσιώδη ἐκεῖνα γνωρίσματα μὲ τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζεται ὁ ρυθμὸς. Κάθε γραμμὴ, εἴτε κάθετος, εἴτε ὀριζοντία, κάθε ἐπιφάνεια εἴτε ὀμαλὴ εἴτε ἀκανόνιστη πρέπει νὰ δουλεύῃ γιὰ ν' ἀνδειξῇ τὴν ὀλότητα ἀπὸ τὴν ὁποίαν σχηματίζεται ὁ ρυθμὸς, γιὰ αὐτὸ ἡ ἐθνικὴ συνείδησι γιὰ πολλοὺς αἰῶνας ἔμενε εὐχαριστημένη μὲ τὴν ἀπλὴ γραμμὴ συνδυάζοντας μὲ μιά ἀρμονία ὅπως διόλου ἑλληνικὴ τὴν κάθετον μὲ τὴν ὀριζόντιον. Γιὰ ν' ἀποδείξωμε μάλιστα τὴν ἐπιστημονικὴ αὐτὴ ἀλήθεια τοῦ στηρίζεται ὁ ἑλληνικὸς ρυθμὸς δὲν ἔχομε ἄλλο παρὰ νὰ ριζώμε μιά ματιὰ στὰ μουσεῖα καὶ νὰ μελετήσωμε ὅτι μᾶς ἄφησεν ὁ χρόνος γιὰ νὰ καταλάβωμε τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸν καὶ μαζὺ μ' αὐτὸν τὸ ἱστορικὸ ἑλληνικὸ σπήτι. Σήμερα ὅμως φαίνεται ὅτι νὰ ξεχάσαμε μὲ τοὺς ψευτοευρωπαϊσμούς μας τὴν ἑθνικὴν παράδοσιν καὶ νὰ τὸ ΒΑΡΟΚΚΟ (Ρυθμὸς ἀνώμαλος συνδυάζων μὲ χίλιες στροφὰς τὴν καμπύλην). Ἐγέμισε τὰ σπήτια μας παραμορφώνοντας ἔτσι ἀσυνείδητα τὸν κλασσικὸν ρυθμὸν, καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ τὴν ἐθνικὴν μας ζωὴν. Ποῖος ἴμως ποτὲ φρόντισε ἀπὸ τοὺς περίφημους δασκάλους μας νὰ συμμαζέψῃ τὸ καταλλήλον ὕλικόν γιὰ νὰ οἰκοδομήσωμε ἑμεῖς οἱ νεώτεροι τὸ αἰσθητικὸν παλάτι τῆς τέχνης καὶ νὰ δώσωμε στὰ ἔργα μας ἓνα ρυθμὸν τοῦ νὰ προέρχεται κατ' εὐθειάν ἀπὸ τὴν μελέτη τῆς φυλῆς μας, τοῦ ὅσο κι' ἂν βρίσκεται στὴ ση-

μερινή κατάπτωσι διατηρεῖ πάντα τὰ πιὸ εὐγενικά σύμβολα τῆς κληρονομικῆς ἀρετῆς γιὰ νὰ δημιουργήσῃ ἓνα καινούργιο Ἕθνος. Πενήντα χρόνια τώρα ἐβάσιλεψε ἐδῶ μέσα ἡ αὐταπάτη καὶ δὲν μπόρεσαν νὰ καταλάβουν οἱ διάφοροι κουτοδάσκαλοι πῶς ἡ τελευταία ἤττα μας καὶ χρεωκοπία ἦτανε παρασκευάσμα τῆς ψεύτικης ζωῆς καὶ κατὰ συνέπειαν τῆς ψεύτικης παραγωγῆς ἔργων ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ μείνῃ ἴχνος ἂν θέλωμε νὰ ξαναζήσωμε σὺν Ἕλληνας καὶ ὄχι σὺν νευρόσπαστα μιᾶς ξένης ὑπεροχῆς. Καὶ ἂς μᾶς σερβίρουν τὰ βλακώδη ἐκεῖνα ντοκουμέντα τυς μὲ μιὰ δημοσιογραφικὴ σαλάτα οἱ χρεωκοπημένοι παραγωγεῖς οἱ ὁποῖοι ἀφοῦ κατεδίκασαν ἓνα ἔθνος νὰ ζήσῃ τὴν ἀρνητικὴ αὐτὴ ζωὴ ποῦ μᾶς χάρισαν, ἐπιμένουν ἀκόμη ὅτι τὸ ρωμαϊκοῦ ἔγινε ἀφοῦ τὸ θεμελίωσαν στὴν ψευτιά καὶ τοῦ κατέστρεψαν κάθε ἰδεῶδες μὲ τὰ σοφὰ τους γράμματα.

Κανένας ἀπὸ τὴν γενεὰ αὐτὴ τῶν μωροσόφων τῶν μικροκαλλιτεχνῶν, τῶν μικροπολιτικῶν καὶ ὄλων τῶν μικροτήτων ἂν ἐξαίρεσωμεν μερικοὺς ποῦ ἀγωνίστηκαν νὰ τραβίξουν τὸ ἔθνος σὲ πιὸ ἀληθινὴ ζωὴ δὲν ἐκατάλαβαν πῶς ἡ κακομοιριὰ αὐτὴ τοῦ ἔθνους μας, εἶνε τὸ μόνο ἔργο ποῦ μᾶς ἀφίνουν νὰ μελετήσωμε καὶ κατὰ τὴν γνώμην τους νὰ συνεχίσωμεν. Πῶς θέλετε ἐγὼ ὁ τεχνίτης τῆς αὔριον νὰ ζήσω μέσα στὸ ψεύτικο σπῆτι σας ποῦ γιὰ μένα εἶνε τὸ σύμβολον τῆς πιὸ ἀντεθνικῆς ἐργασίας, καὶ νὰ μὴν ἔλθω μ' ἓνα τσικούρι νὰ κατακοματιάσω τὰ ψεύτικα ἐπιπλά σας, τὰ ψεύτικα ρούχα σας, τῆς ψεύτικες ἰδέες σας, γιὰ νὰ μπορέσω ἀπάνω στὰ ἐρείπια αὐτὰ τοῦ τιποτεισμοῦ νὰ θεμελιώσω τὸ ἐθνικὸ σπῆτι πρῶτα καὶ ὕστερα μέσα ἀπὸ τὸ γερὰ θεμελιωμένο ἐθνικὸ οἰκοδόμημα νὰ ξεπεταχθῇ ἡ ἐλληνικὴ μου ψυχὴ γιὰ νὰ φωνάξῃ στὴν ἀνθρωπότητα μὲ καύχημα πῶς ἡ Ἑλλὰς ζῆ ; Ἡ νομίζετε πῶς τὰ τυπωμένα ἀερολογήματα θὰ ἐξαπατήσουν τὸ μέλλον ὅπως ἡ κενολόγος προσπάθειά σας ἐξαπατᾷ τὸ παρόν;

Τὸ ἱερὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου ἐπέταξαν σὲ μιὰ τέτοια ἀχρηστία οἱ σημερινοὶ Ἕλληνας ποῦ μὰ τὴν ἀλήθεια κανεὶς εὐσυνείδητος τεχνίτης δὲν θεωρεῖ τιμὴ τοῦ νὰ τὸ σέρνει στὴν ταπείνωσι ποῦ τὸν καταδικάζει ἡ ἀνάγκη.

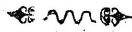
Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον βλέπετε πῶς εἶνε ἀδύνατη ἡ συνεννόησις μεταξὺ τοῦ τεχνίτου καὶ τοῦ κόσμου, ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως ὑπεδουλώθη εἰς τὰ ταπεινὰ γούστα κάθε μικροπλουτοῦ ὁ ὁποῖος φροντίζει πάντα νὰ μιμεῖται σὺν πίθηκος ἐξωτερικῶς τοὺς εὐγενεῖς τρόπους καὶ τὰ συστήματα παρωχημένων ἐποχῶν ἰδίως τῆς γαλλικῆς ἀριστοκρατίας, μὴ ἔχων ὅμως συνείδησιν τῆς ἀπειροκάλου ταύτης προσπάθειάς παραμορφώνει τὰ πάντα καὶ συγχίζει τὰ πράγματα εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε νὰ γίνεταί καταγέλαστος καὶ νὰ κρατῇ δεσμευμένον τὸ πνεῦμα τοῦ δυστυχοῦς τεχνίτου ὁ ὁποῖος ἀγωνίζεται διὰ νὰ καταστῇ ὄργανον τοιαύτης καταστάσεως. Κάθε δημιουργικὸς ἐργάτης περιφρονεῖται ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ ἡ οἰκονομικὴ στενοχωρία τὸν συντρίβει προτοῦ ἀκόμη ἐκδηλώσῃ τὴν ἰδίαν ψυχὴν ἢ ὅποια θ' ἀντιπροσωπεύσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ ἔθνους. Ἀλλὰ ποῖος σκοτίζεται διὰ τὸ-

σον μικρά πράγματα ἀφοῦ κατήντησεν ἡ ψευτοζωὴ τῆς πολιτικῆς μας νὰ εἶνε τὸ κυριώτερον μέλημα τοῦ σημερινοῦ ρωμηοῦ!

Ποῦ εἶνε ἡ ζωὴ τῆς τέχνης ἡ ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἀληθινὴν ζωὴ τοῦ ἑλληνικοῦ σπητιοῦ. Ποιὸς ἐφρόντισε ποτὲ ἀπὸ τοὺς πολυωνύμους καθηγητάς μας νὰ μελετήσῃ τὴν πραγματικὴν καταστάσιν τῆς τέχνης μας καὶ νὰ χύσῃ καινούρια ζωὴ στὸ ἀποξηραμένον ἔθνικόν σπητι τοῦ ἀπὸ χρόνια τώρα τραβᾷ ἓνα ψεύτικον δρόμον μιμούμενον ἄσκοπα καὶ ἄτεχνα κάθε χρῶμα καὶ κάθε γραμμὴ τοῦ εἶνε ἀδύνατον νὰ καθορίσωμε στὸ ἀπλὸ αὐτὸ σημεῖωμα γιὰ ν' ἀποδείξωμε τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς τέχνης. Ἀπὸ τὰ ὀλίγα αὐτὰ ὅμως μοῦ φαίνεται πῶς καθέννας τοῦ ἔχει μέσα του ἓνα πόθο ζωῆς ἀληθινῆς καὶ ὅχι ζωῆς τοῦ τὴν βυζαίνει τὸ σαράκι τῆς κατεργαριᾶς καταλαμβάνει πῶς ἔθνικὴ βιοτεχνία δὲν εἶνε ἡ ἰδιωτικὴ προσπάθεια μὲ τὴν μίμησιν τῶν ξένων τεχνουργημάτων, οὔτε ἡ χονδρική ἀντιγραφή ἀπὸ τὰ ξένα βειγματολόγια τῆς εὐκολῆς πνευματικῆς ἐργασίας τῶν ξένων, ἡ ἀσυνειδησία αὕτη λέγεται πνευματικὴ κλοπὴ καὶ καταδιώκεται σὲ ἔθνη τοῦ ὁ πολιτισμὸς δὲν εἶνε πολυτέλεια καὶ διλεταντισμὸς ἀλλὰ ἠθικὴ ὑποχρέωσις τῶν ἀτόμων τοῦ ἀπαρτίζουσι τὴν πολιτείαν. Ὑπὸ τοιούτους ἔρους βιοτεχνίαν ἑλληνικήν οὔτε ἔχωμεν, οὔτε εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ, παραμορφώνοντες τοὺς ρυθμοὺς κάθε ἐποχῆς, κλέπτοντες αὐτόχρημα ξένους κόπους ἀναγκαστικὰ κλέπτωμεν τὴν ἰδίαν ζωὴν καὶ δὲν ἔχωμεν τὴν δύναμιν νὰ συγκρατήσωμε οὔτε τὴν ἐργασίαν τοῦ ἑκαμῶν ἕως τώρα οἱ πατέρες μας. Οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Γάλλοι ἐπωφελοῦνται τὰ φῶτα τῶν Βυζαντινῶν προγόνων μας καὶ γράφουσι σοφὰς μελέτας καὶ ἀνατυπῶν οὔτε καλὸν διεφύλαξεν ὁ χρόνος εἰς τὰς ἐκκλησίας μας εἰς τὰ παλαιὰ μοναστήρια, σχέδια, εἰκόνας, σκευὴ καὶ ὅτι σχετίζεται μὲ τὴν τέχνην τοῦ ἔπεραν οἱ Βυζαντινοὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους καὶ συνεδύαζαν τὴν ἰδίαν τους καλαισθησίαν μὲ τὴν χρησιμότητα τῆς ἐποχῆς. Ἐμεῖς δὲ περιφρονοῦντες τὰ εὐγενέστερα σύμβολα τῆς καταγωγῆς μας, τῆς ὡραῖες ἑλληνικῆς γραμμῆς, τὰ τόσον ὡμορφικὰ συνδυασμένα χρώματα, ἤρεμα καὶ ἀρμονικὰ σύμφωνα μὲ τὴν αἰσθητικὴν ἀνάγκην τοῦ φωτός τοῦ μᾶς περιβάλλει, καταφεύγωμεν εἴτε στὴν εὐκολὴ ἀπομίμησιν τοῦ κάθε Παρισιοῦ ἢ Βιενέζικοῦ ἔργου, εἴτε καὶ εἰς τὴν κατ' εὐθείαν προμήθειαν τεχνουργημάτων τὰ ὅποια συχνάκις ὁ Ἕλληνας τεχνίτης περιφρονεῖ. Δὲν ἐδόθη ἀκόμη ἡ δέουσα προσοχὴ εἰς τὴν ἔκτακτον ἰδιοφυίαν τοῦ ἑλληνικοῦ τεχνίτου, τὸν ἐγκαταλείψαμεν εἰς τὴν τύχην του καὶ τὸν περιφρονήσαμεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε ἀναγκαστικὰ νὰ νομίζῃ τὸν ἑαυτὸν του εἰλωτα ἐργαζόμενον διὰ νὰ φάῃ ἓνα κομμάτι ψωμί. Ἡ ἐλευθέρωσις σκέψιν δὲν καθοδηγεῖ τὸ πνεῦμα του καὶ τὴν αἰσθησίαν του ἀκόμη εἶνε ζήτημα ἂν ἔχει ἰδίαν αἰσθησίν ἀφοῦ τοῦ ἀπαγορεύωμεν νὰ ἔχη τοιαύτην καὶ τὸν ρίπτωμεν εἰς τὴν χονδροειδῆ μίμησιν τῶν κατὰ συνθήκην ὡραίων πραγμάτων, χωρὶς καμμιά ἀρχὴν καὶ διδασκαλίαν. Συνέπεια αὐτῆς τῆς καταστάσεως εἶνε τὸ σημερινὸ ἑλληνικὸν σπητι, τὸ ὅποιον προδίδει τὴν ἀκκαλισθη-

σίαν και κατάπτωσιν τῆς φυλῆς μας ἢ ὁποῖα δὲν ἔχει ἀκόμη τὴν δύναμιν ν' ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν τῆς ξένης ζωῆς καὶ ἐλεύθερον νὰ δημιουργήσῃ Ἐθνικὴν βιοτεχνίαν, τὸ ὅποῖον θὰ σημαίνει ὅτι ἀληθινὰ ἐπανακτήσαμεν τὴν ἐλευθερίαν μας.

●. **Θωμόπουλος,**

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

LAUS VITAE τοῦ Γαβριὴλ Δ' Ἀγνούντσιου.

Ἐστὶν Illustrazione Italiana, ὁ κριτικὸς Ραφαὴλ Βαρβιέρα δημοσιεύει ἐκτενέστατον ἄρθρον διὰ τὸ τελευταῖον ἔργον τοῦ Δ' Ἀγνούντσιου, τὸ Laus Vitae.

Ὁ Δ' Ἀγνούντσιου, λέγει ὁ κριτικὸς, ὁ ἀναγεννήσας καὶ ἀνανεώσας τὴν τραγωδίαν ἑστὶν Ἰταλία, τώρα παρουσιάζεται ὡς ἀνανεωτῆς καὶ ἀναμορφωτῆς καὶ τῆς ποιήσεως.

Τὸ Laus Vitae, εἶνε τὸ πρῶτον μέρος μιᾶς σειρᾶς ἐγκωμίων τοῦ ὁ ποιητῆς ἀνυψῶνε στὸν οὐρανὸν, στὴ θάλασσα, στὴ γῆ, καὶ στοὺς ἥρωας.

Αἱ ἐγκωμιαστικαὶ αὐταὶ ὡδαὶ θὰ ἦνε ἓνα ἄσμα παγκόσμιον, ὅπου ὅλαι αἱ μορφαὶ τῆς ζωῆς θὰ φωτίζωνται καὶ θὰ φαντάζουσι ζωηρῶς, ὅπου κάθε ἀνθρώπινον ἔργον θὰ λατρεύεται ὡς ἀπόρροια μιᾶς ἀνωτέρας μοίρας.

Εἶνε τέλος, ἓνα ἡρωικὸν ὄραμα τῆς ζωῆς. Καὶ γι' αὐτὸ εἶνε ὑγιές, ὑψηλὸν αὐτὸ τὸ ὄραμα, πολὺ διαφέρον ἀπὸ τὰ προηγουμένα ἔργα τοῦ ποιητοῦ, ὅπου ἡ ἡδονὴ μειώνει καὶ σχεδὸν καταστρέφει τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν.

Ὁ Βαρβιέρα, χαίρει διότι ὅλα αὐτὰ σημειώνουν μίαν πνευματικὴν ἀναγέννησιν τοῦ συγγραφέως τῆς Ἡ δ ο ν ῆ ς, ποῦ ψάλλει, ὅπως ὁ Λεοπάρδης τὴν Ἀ ν ά σ τ α σ ί ν του.

Τὸ Laus Vitae, παρουσιάζεται ὑπὸ μορφὴν λυρικῆς. Εἶναι ἓνας μονόλογος, μία αὐτοβιογραφία, ὅπου ἄλλα πνεύματα εἰμποροῦν νὰ ἀντικατοπτρισθοῦν. Εἶνε ἓνα πρόγραμμα ἀν ἐπιτρέπεται ἡ λέξις, ἐνὸς νέου τρόπου ἀντιλήψεως ζωῆς, ποῦ κατ' οὐσίαν εἶνε ὁ ἀρχαῖος ἐλληνικὸς πολιτισμὸς, τοῦ ὁποῖου ποθεῖ μὲ ζέσιν ὁ ποιητῆς τὴν ἐπιστροφήν. Ἄλλὰ τὸ ἀτομικὸν ἄσμα τείνει πρὸς μίαν ἀθροιστικὴν ἔκφρασιν, σχεδὸν ὁμοίαν πρὸς τὰς χορωδίας τῆς ἐλληνικῆς τραγωδίας, τῆς τραγωδίας τοῦ Αἰσχύλου, ὅπου ὁ χορὸς ἔχει οὐσιῶδες μέρος καὶ ἐκτεταμένον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς τραγωδίας τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐρυπίδου, ὅπου ὁ ὑποκριτῆς κυριαρχεῖ.

Ὁ ἴδιος Δ' Ἀγνούντσιου ὤρισεν τὸν σκοπὸν τοῦ ἔργου τοῦ.

— «Ἐφθασα, λέγει εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτὴν—εἰς τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τοῦ πόνου, εἰς τρόπον ὥστε ὁ πόνος νὰ μὴ μᾶς καταβάλλῃ, ἀλλὰ νὰ μᾶς εἶνε γόνιμος καὶ χρήσιμος. Ἐφθασα ἔτσι νὰ κυριαρχήσω ἐπὶ τῆς ζωῆς. Ἀπὸ τὰς ὡδᾶς μου ἐκπηγάζει κυρίως ἓνας νόμος, καὶ εἶνε τὸ ὅτι γιὰ νὰ ζῆ κανεὶς καλά πρέπει ἀφρόνως νὰ ζῆ. Ἡ ζωὴ μας πρέπει ὅλα νὰ τὰ δοκιμάσῃ. Τὸ ἄσμα μου λοιπὸν, εἶνε τὸ ἄσμα τῆς ὑπεραφθονίας, τῆς ζωῆς».